

resser hos frøproducenterne. Regeringen vil derfor arbejde for, at det bliver muligt gennem de konkrete lovgivninger at sige nej til en konkret anvendelse af genteknologien, hvis den antaster centrale værdier eller rettigheder.

Genteknologi og handelspolitik

Også på det handelspolitiske område er der sat fokus på gensplejede fødevarer og afgrøder. Diskussionen foregår hovedsageligt mellem EU og USA. I WTO-regi har sagen om de genmodificerede fødevarer potentiale til at udvikle sig til en ny handelskonflikt.

WTO har som sit primære mål at fremme verdenshandlen. Begrænsninger for handlen kan kun anvendes, hvis det sker på en måde, der ikke er diskriminerende, og hvis der er begrundet formodning om nødvendigheden af den pågældende undtagelse, fx beskyttelse af den offentlige moral, liv og sundhed for mennesker, dyr og planter, naturressourcer mv.

Det overordnede princip for indførelse af handelsrestriktioner er, at disse gennemføres på grundlag af videnskabeligt baserede risikovurderinger. GATT-aftalen giver dog under visse forudsætninger mulighed for at inddrage etiske problemstillinger i reguleringen, såfremt disse udformes på en ikke-diskriminerende måde.

WTO-aftalerne skal ses i sammenhæng med andre internationale aftaler. I de nyligt afsluttede forhandlinger om Cartagena-protokollen om bio-sikkerhed var et af de afgørende spørgsmål, om protokollen skulle regulere genmodificerede organismer til fødevarer, foder og videreforarbejdning eller kun til udsætning. Andre vigtige spørgsmål var, om hvorvidt forsigtighedsprincippet kunne anvendes som grundlag for begrænsninger i importen af produkter med genmodificerede organismer, samt om protokollen var underordnet eller ligestillet med WTO-aftalerne.

Resultatet blev, at protokollen anerkender parternes ret til at beslutte om - og i givet fald på hvilke vilkår - de ønsker at indføre genmodificerede organismer, og at denne beslutning kan tages på grundlag af forsigtighedsprincippet. Det anføres således i protokollen, at mangel på videnskabelig vished om et genmodificeret produkts indvirkning på miljø og sundhed alene kan begrunde, at et land forhindrer import af det pågældende produkt. Hermed er forsigtighedsprincippet stærkere afspejlet i protokollen end i nogen tidligere global miljøaftale.

Med hensyn til forholdet mellem protokollen og WTO-aftalerne blev kompromiseret en noget tvetydig præambel, der på den ene side anfører, at protokollen ikke indebærer ændringer i rettigheder og pligter i forhold til eksisterende aftaler, og på den anden side anfører, at dette ikke indebærer, at protokollen underordnes disse aftaler. Danmark og EU lægger afgørende vægt på det sidstnævnte element og tager som udgangspunkt, at WTO ikke vil anfægte afgørelser om begrænsninger af import af genmodificerede organismer, der er truffet på baggrund af protokollens bestemmelser.

Uanset at diskussionen om genteknologi primært foregår mellem USA og EU, skal en eventuel senere WTO-aftale også kunne tiltrædes af u-landene, der stiller sig meget afvisende over for introduktionen af såkaldt »bløde« emner på WTO's dagsorden. U-landene tillagde det ganske vist stor vægt, at der blev indført et globalt regelsæt for genmodificerede organismer i form af Cartagena-protokollen, men de er modstandere af, at WTO's dagsorden udvides til også at omfatte etik, miljø, arbejdstagerrettigheder og forbrugerbeskyttelse. U-landene frygter, at eventuelle regler på disse områder vil føre til stigende protektionisme fra i-landene.

- Regeringen vil arbejde for, at WTO-aftalerne under hensyntagen til u-landene udformes og fortolkes på en måde, som sikrer, at etiske hensyn kan integreres i reguleringen af genmodificerede organismer.

Regeringen mener også, at medlemsstaternes mulighed for at udarbejde retningslinier for mærkning af genteknologiske produkter bør sættes på dagsordenen i WTO. Gennem mærkning af genteknologiske produkter, ikke mindst genmodificerede fødevarer, kan forbrugerne sikres mulighed for at vælge. Et væsentligt element i WTO-aftalerne er, at normer fastlagt i Codex Alimentarius spiller en væsentlig rolle i afgørelser af handelsstridigheder. I Codex Alimentarius er såvel spørgsmål om mærkning som kravene til sikkerhedsmæssige vurderinger på dagsordenen. Regeringen vil således:

- Arbejde for, at spørgsmålet om mærkning af genteknologiske produkter sættes på dagsordenen i WTO, således at der sikres mulighed for hensigtsmæssig mærkning.
- Lægge vægt på, at de normer, der fastlægges i Codex Alimentarius, udformes således, at der kan sikres både et højt beskyttelsesniveau og en effektiv forbrugerinformation i form af fyldestgørende mærkning.